

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Opleiding tot Verpleegkundige
voltijd

HZ University of Applied Sciences

De kracht van
kennis.

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo-bacheloropleiding
Opleiding tot Verpleegkundige
voltijd

HZ University of Applied Sciences

CROHO nr. 34560

Hobéon Certificering

Datum

6 februari 2014

Auditteam

drs. R.B. van der Herberg, voorzitter
drs. A.M. Eliens, deskundige
prof. dr. P. Moons, deskundige
mw A. Beishuizen, studentlid

Secretaris

drs. G.W.M.C. Broers

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	5
3.	INLEIDING	9
4.	OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	11
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	25
6.	AANBEVELINGEN	27
	BIJLAGE I Scoretabel	29
	BIJLAGE II Opleidingsspecifieke eindkwalificaties	31
	BIJLAGE III Schematisch overzicht opleidingsprogramma	33
	BIJLAGE IV Programma, werkwijze en beslisregels	35
	BIJLAGE V Lijst geraadpleegde documenten	39
	BIJLAGE VI Overzicht auditteam	41

1. BASISGEGEVENS

NAAM INSTELLING	HZ University of Applied Sciences
status instelling	Bekostigd
resultaat instellingstoets kwaliteitszorg	Positief
NAAM OPLEIDING (zoals in croho)	Bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige
registratienummer croho	34560
domein/sector croho	Gezondheidszorg
oriëntatie opleiding	hbo
niveau opleiding	Bachelor
graad en titel	Bachelor of Nursing
aantal studiepunten (ec's)	240
afstudeerrichtingen	<ul style="list-style-type: none">• Algemene gezondheidszorg• Geestelijke gezondheidszorg• Maatschappelijke gezondheidszorg
onderwijsvorm ¹	Competentiegericht
locatie	Vlissingen
variant	voltijd
relevant lectoraat	Duurzaam innoveren en ondernemen
datum audit / opleidingsbeoordeling	14 en 15 november 2013

¹ Hieronder worden bijvoorbeeld verstaan: afstandsonderwijs, werkplekgerelateerd onderwijs, flexibel onderwijs, competentiegericht onderwijs of onderwijs voor excellente studenten.

Basisgegevens **hbo-bacheloropleiding**, voltijd.

bron: Kritische Reflectie.

peildatum: Oktober/november 2013.

Instream (aantal)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ voltijd	95	86	96	93	121	105
uitval (aantal)						
uit het eerste jaar	2007	2008	2009	2010	2011	2012
▪ voltijd ²	39	40	29	17	27	25
▪ uitval P behaald	14	26	9	1	6	8
rendement (percentage) ³				2007	2008	2009
▪ voltijd				43 (76,8%)	35 (76,1%)	32 (47,8%)

Tot en met cohort 2008 verlieten studenten van het gecombineerde opleidingstraject (Verpleegkunde én Vroedkunde) na één jaar de HZ (Verpleegkunde) om aan Artesis Platijn Hogeschool Antwerpen het vroedkunde deel te volgen. Dit verklaart de hoge uitval met behaalde P. Vanaf cohort 2009 blijven studenten twee jaar op de HZ hetgeen resulteert in een lagere uitval.

docenten (aantal + fte)	aantal		Fte
▪ voltijd	22		10,2
opleidingsniveau docenten (percentage) ⁴	Bachelor	Master	PhD.
▪ voltijd	27	59	14
docent-student ratio ⁵			
▪ voltijd	1 op 32		

² Het aandeel van het totaal aantal bachelorstudenten (eerstejaars ho) dat na één jaar niet meer bij de opleiding staat ingeschreven, zo mogelijk voor de laatste zes cohorten.

³ Het aandeel van de bachelorstudenten die zich na het eerste studiejaar opnieuw bij de opleiding inschrijven (herinschrijvers) dat het bachelordiploma haalt in de nominale studieduur + één jaar, zo mogelijk voor de laatste drie cohorten.

⁴ Het aandeel docenten (onderwijzend personeel) met een hbo, master en PhD in het totaal aantal docenten (onderwijzend personeel).

⁵ De verhouding tussen het totaal aantal ingeschreven studenten en het totaal aantal fte's aan onderwijzend personeel van de opleiding in het meest recente studiejaar.

Onderstaande tabel geeft het gemiddeld aantal klokuren (KU) per week weer aan geprogrammeerde contacturen voor het studiejaar 2012-2013. Semesters 1 en 2 hebben betrekking op leerjaar 1 (cohort '12-' 13). De semesters 3 en 4 hebben betrekking op leerjaar 2 (cohort '11-'12), hierbij is een uitsplitsing gemaakt tussen de reguliere voltijd opleiding en het gecombineerde traject verpleegkunde-verloskunde waarbij de studenten naast hun HZ activiteiten ook lessen volgen van de opleiding Vroedkunde. De semesters 5 en 6 hebben betrekking op leerjaar 3 (cohort '10-' 11). De semesters 7 en 8 hebben betrekking op leerjaar 4 (cohort '09-'10). Semester 9 en 10 is het vijfde jaar van het gecombineerde traject verpleegkunde-verloskunde. Studenten hebben extra HZ lessen naast de 840 SBU.

Semester	Voltijd Klokuren per geroosterde lesweek			Voltijd – combi verloskunde Antwerpen Klokuren per geroosterde lesweek		
	Contacttijd	Zelfstudie	Stage	Contacttijd	Zelfstudie	Stage
1 (840SBU)	16,2 (15 wk)	26,4 (15 wk)	40 (5 wk)	16,2 (15wk)	26,4 (15 wk)	40 (5 wk)
2 (840SBU)	16,2 (15 wk)	26,4 (15 wk)	40 (5 wk)	16,2 (15wk)	26,4 (15 wk)	40 (5 wk)
3 (840SBU) (1064 SBU Combi)	13,5 (20 wk)	28,5 (20wk)	0	23,5 (20wk)	29.7 (20wk)	0
4 (840SBU) (1036 SBU Combi)	1,5(20 wk)	10,5(20 wk)	40 (15 wk)	(7 wk 14 SBU vroedkunde) + 1,5 SBU (20 wk) Gem 6,4	15,4 (20 wk)	40 (15wk)
5 (840SBU)	1,5(20 wk)	0,5 (20 wk)	40 (20 wk)	Artesis Platijn Hogeschool		
6 (840SBU)	9 (20 wk)	33 (20 wk)	0	Artesis Platijn Hogeschool		
7 (840SBU)	7 (20 wk)	35 (20 wk)	0	Artesis Platijn Hogeschool		
8 (840SBU)	1 (20 wk)	11 (20 wk)	40 (15 wk)	Artesis Platijn Hogeschool		
9 (980SBU)				9 (20 wk)	40	0
10 (840SBU)				1 (20 WK)	11	600 stage

Studenten lopen achtereenvolgens 10 weken (1e jaar), 15 weken (2e jaar), 20 weken (3e jaar) en 15 weken (4e jaar) stage à 40 uur per week. Totaal is dit 60 x 40 uur= 2400 uur.

2. SAMENVATTING

Afgestudeerden van deze opleiding beschikken over kennis op het brede terrein van de medische – en menswetenschappen en de intensieve-, chronische- en preventieve zorg. Daarnaast beschikken zij, en daar besteedt de opleiding gedurende vier studiejaar ruim aandacht aan, over vaardigheden op onder andere het terrein van verpleegtechnisch handelen, acute zorg, onderzoeksvaardigheden, klinische toepassing en sociale en communicatieve vaardigheden. In de termen van de opleiding: 'De opleiding leidt studenten op die effectief op de toenemende complexiteit en veranderingen in de zorg kunnen anticiperen. Dit vraagt om beroepsbeoefenaren die verpleegkundig redeneren, kritisch denken, reflecteren, analyseren en door meerdere oplossingsmogelijkheden tot oordeelsvorming komen'. Afgestudeerden komen na hun afstuderen terecht in ziekenhuizen en in verpleeg- en verzorgingshuizen. Functies variëren van directe patiëntenzorg tot en met een specialistische functie of beleidsfunctie. De opleiding biedt studenten een basis om verder te studeren in een beroep binnen de gezondheidssector op hbo-plus of master-niveau.

De HZ University of Applied Sciences (hierna: HZ) biedt de bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige aan in één variant: voltijd. In de serie hbo-audits op het terrein van verpleegkunde, neemt deze opleiding een bijzondere plek in. Aan de ene kant dwingen de regionale markt en de schaalgrootte tot een generieke basisopleiding. Aan de andere kant, en tegelijkertijd, is deze persoonlijke, kleinschalige en informele opleiding in staat om zich inhoudelijk te profileren. Dit is terug te vinden in de door de opleiding aangeboden zg. combi-opleiding Verpleegkunde & Vroedkunde, de relatie met 'Antwerpen', en in de specifieke thema's binnen de kaders van internationale contacten: belevingsgerichte, waardige zorg zoals we die terugvinden in 'Dignity in care'.

1. Beoogde eindkwalificaties

De missie van de opleiding is competente zorgprofessionals af te leveren die op bachelorniveau het beroep van verpleegkundige uitvoeren en daarbij een bijdrage leveren aan patiëntenzorg en de verdere ontwikkeling van het beroep.

De eindkwalificaties zijn ontleend aan zowel nationale als internationale eisen die het werkveld aan een verpleegkundige stelt. Dit betekent, dat de beoogde eindkwalificaties wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie ook aansluiting bieden bij de internationale standaarden. Positief is dat, door haar nauwe samenwerking met 'Antwerpen', de opleiding zicht heeft op de internationale component binnen de set eindkwalificaties.

De opleiding heeft de beoogde eindkwalificaties verder uitgewerkt in doelstellingen hetgeen op een inzichtelijke én gedetailleerde wijze is gebeurd. Deze doelstellingen zijn vervolgens richtinggevend geweest voor de inrichting van het curriculum. Daarmee zijn de beoogde eindkwalificaties ook onderwijskundig functioneel, hetgeen in de breedte en de vakinhoudelijke component van het curriculum zichtbaar wordt. De eindkwalificaties representeren reikwijdte, complexiteit, inhoud en niveau van het beroep, hetgeen 'gedragen' wordt door de sector waarvoor de opleiding opleidt. Door haar internationale contacten en haar intensieve contacten met het regionale werkveld heeft de opleiding maximaal haar bijzondere regionale positionering benut.

De eindkwalificaties zijn valide als onderwijskundig instrument voor de inrichting van het curriculum. De onderzoekscomponent is aanwezig, internationalisering is een thema en de betrokkenheid van het lectoraat is evident. Het auditteam komt derhalve tot het oordeel 'goed' voor deze standaard.

2. Onderwijsleeromgeving

De opleiding biedt een samenhangend programma aan op bachelorniveau, waarbinnen de interactie met het werkveld een vanzelfsprekendheid is. De eindkwalificaties zijn zodanig uitgewerkt dat zij terug te vinden zijn in de leerdoelen van de onderwijsseenheden. Door het gehanteerde didactisch concept, waarbij praktijkleren centraal staat, gebruikt de opleiding effectieve werkvormen binnen de verschillende curriculumonderdelen.

De onderzoekscompetentie is door de opleiding vertaald in een aantal vaardigheden waaronder het formuleren van een onderzoeksvraag en het kiezen van een bij het onderzoek passende methodiek. Het lectoraat vervult hierbij een belangrijke rol en biedt docenten en studenten de gelegenheid te participeren.

In termen van didactiek, vakinhoudelijke kennis én kennis van het werkveld is de kwaliteit van het docententeam voldoende. Er is sprake van een zeer betrokken team dat kernwaarden rond goed toegankelijk en persoonlijke onderwijs met elkaar deelt en dit combineert met een hoog ambitieniveau. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is de werkdruk die docenten ervaren. De opleiding neemt op dit punt maatregelen. De oriëntatie met het buitenland is door de samenwerking van de Zeeuwse opleiding met 'Antwerpen' geborgd. Binnen het project 'Dignity in care' beschikt de opleiding over banden met verpleegkunde-opleidingen in Frankrijk, Groot-Brittannië en België. Bijzonder is de aanwezigheid binnen de opleiding van combi-studenten (zij volgen Verpleegkunde én Vroedkunde) die in een vijfjarige traject twee bachelordiploma's behalen.

De opleiding heeft een duidelijke focus, een vakinhoudelijk samenhangende structuur en beschikt over een internationale component. Dit laatste biedt studenten de gelegenheid om letterlijk over de grens te kijken en zich daarbij te verdiepen in internationale aspecten van het vakgebied. Hierbij zet de opleiding moderne audiovisuele media in.

Bovenstaande constatering leidt bij het auditteam tot het oordeel dat HZ een bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige aanbiedt die wat leeromgeving betreft voldoet aan de eisen die in deze Standaard aan de orde zijn. Het auditteam komt binnen deze standaard tot het oordeel 'voldoende'.

3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De academie waartoe de opleiding behoort, kent een deelexamencommissie en een deeltoetscommissie. Deze commissies zijn toegerust voor hun taak en leggen daarbij de juiste accenten/prioriteiten: het bewaken van de kwaliteit van toetsen en het bewaken van het eindniveau van de opleiding. Het kwaliteitszorgsysteem rond toetsen en beoordelen is adequaat. De opleiding kenmerkt zich door een brede variëteit aan toetsvormen die overeenkomt met de aard van de te toetsen competenties. Ook worden in de toetsing, en dan met name in de gespecificeerde beoordelingscriteria, de focus en het niveau van de opleiding zichtbaar.

Alle toetsen doorlopen een toetscyclus, startend met het formuleren van de uitgangspunten en eindigend met de afname en beoordeling. Validiteit en transparantie van de toets-items zijn geborgd. De door het auditteam bestudeerde toetsen zijn wat breedte en diepgang betreft op bachelorniveau.

Met betrekking tot de 'gerealiseerde eindkwalificaties' geldt, dat de verschillende door het auditteam bestudeerde en beoordeelde afstudeerproducten het bachelorniveau representeren. Het eindoordeel voor deze standaard luidt 'voldoende'.

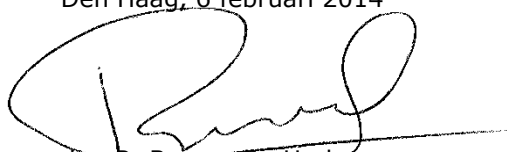
Algemene conclusie

De bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige van de HZ is een op de praktijk gerichte opleiding. Zij biedt studenten een gestructureerd programma aan dat aansluit op de landelijk vastgestelde eindkwalificaties. De opleiding zoekt haar kracht in internationale samenwerking, een hechte band met de regionale beroepspraktijk en in de centrale positie van praktijkopdrachten, gericht op de ontwikkeling en verdieping van de beroepscompetenties.

Op deze wijze (internationale contacten en intensieve contacten met het regionale werkveld) heeft de opleiding maximaal haar bijzondere regionale positionering benut. Uit de vormgeving van het curriculum blijkt dat de doelstellingen, de inhoud en de werkvormen van het programma en het systeem van toetsen & beoordelen voldoende uitgebalanceerd zijn.

Het auditteam is van oordeel, dat de bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige studenten opleidt die hun beroep kunnen uitoefenen op een wijze die tegemoetkomt aan de hoge eisen van het werkveld. Zij komt daarmee tot het algemeen oordeel 'voldoende'.

Den Haag, 6 februari 2014

drs. R. B. van der Herberg,
voorzitter

drs. G.W.M.C. Broers,
secretaris

3. INLEIDING

HZ University of Applied Sciences

In de serie audits bij de hbo-opleidingen Verpleegkunde, neemt deze opleiding een bijzondere plek in. Aan de ene kant dwingen de regionale markt en de kleinschaligheid tot een generieke basisopleiding. Aan de andere kant, en tegelijkertijd, is deze persoonlijke, kleinschalige en informele opleiding in staat om zich inhoudelijk te profileren. Dit is terug te vinden in de door de opleiding aangeboden zg. combi-opleiding Verpleegkunde & Vroedkunde, de relatie met 'Antwerpen', en in de specifieke thema's binnen de kaders van internationale contacten: belevingsgerichte, waardige zorg zoals we die terugvinden in 'Dignity in care'.

De HZ kenmerkt zich enerzijds door kleinschaligheid, anderzijds door het aanbieden van een breed palet aan opleidingen. Hierbij onderhoudt zij nauwe contacten met zorginstellingen in de regio Zuidwest Nederland en met Vlaanderen, in het bijzonder met hoger onderwijsorganisaties in de regio Antwerpen. Dit laatste geldt voor de bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige in sterke mate zoals we in deze rapportage zullen zien.

Organisatie opleiding

Wat betreft de organisatie zijn de opleidingen ondergebracht bij vier kernacademies en drie profielacademies. Eerstgenoemde hebben vooral een regionale oriëntatie. Zij zijn gekoppeld aan het lectoraat/Kenniscentrum voor Duurzaam Innoveren en ondernemen. De profiel-academies richten zich niet alleen op de regio maar zijn ook nationaal en internationaal gericht. Deze opleiding vormt samen met de opleiding Social Work de Kernacademie Zorg en Welzijn.

De opleidingscoördinator van de opleiding is verantwoordelijk voor de inhoud van het curriculum en voert over de samenstelling, inhoud en opbouw ervan overleg met zowel het docententeam als met het beroepenveld. De opleidingscommissie heeft hierbij een adviserende rol. Het curriculum bestaat uit een major en een minor. De minor volgt de student in het zevende semester. Deze minoren richten zich op de geestelijke gezondheidszorg, de algemene gezondheidszorg en de maatschappelijke gezondheidszorg. Studenten kunnen ook kiezen voor een minor buiten de opleiding of onderwijsinstelling.

Van belang is om hier de aandacht te vestigen op de samenwerking van de HZ met Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen. In samenwerking met deze Vlaamse hoger onderwijsinstelling verzorgt de HZ het opleidingstraject Verpleegkunde en Verloskunde (Vlaams: Vroedkunde).

De student volgt bij de HZ de bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige en in Antwerpen de bacheloropleiding Vroedkunde. Dit gecombineerde studieprogramma duurt vijf studie jaren.

Vorige accreditatie

De opleiding is in september 2008 gevisiteerd. De opleiding heeft op een aantal punten verbeteringen geïnitieerd. De beoogde verbeteringen zijn beschreven in een verbeterplan (2012) en twee teamplannen (2012, 2013). In schemavorm ontstaat daarbij samengevat het volgende beeld.

constatering	vervolgactie
Formalisering van de toetsprocedure en het verbeteren van de portfoliotoetsing	De toetsprocedures zijn geformaliseerd. De opleiding zet het portfolio thans alleen in als een ontwikkelinstrument.
De mate waarin docenten in aanraking komen met 'directe patiëntenzorg'.	De opleiding heeft (vier) leerafdelingen opgestart waardoor docenten wekelijks in aanraking komen met de directe patiëntenzorg
Scholing zou meer moeten plaatsvinden vanuit een brede visie op de gewenste competentiemix van het docententeam.	De opleiding besteedt in het strategisch personeelsplan aandacht aan de scholingsmogelijkheden voor docenten. Bij functioneringsgesprekken besteden opleiding en docent aan dit aspect aandacht.
De competentieontwikkeling zou duidelijker terug moeten komen in de studieloopbaancoaching.	Binnen de studieloopbaancoaching voert de student gesprekken waarbij de competentieontwikkeling één van de centrale onderwerpen is.

constatering	vervolgactie
Het alumnibeleid is in ontwikkeling.	De opleiding beschikt nu over een klankbordgroep voor de tweede helft van de studie waarin alumni vertegenwoordigd zijn. Inzet van het alumnibeleid is verder om alumni via social media bij de opleiding te betrekken. Vierdejaars studenten maken een eigen account op <i>LinkedIn</i> .
De analyse van evaluaties en besluitvorming over genomen verbeteracties zijn moeilijk of niet traceerbaar hetgeen het monitoren van het verbeterproces bemoeilijkt.	De kwaliteitscoördinator analyseert de uitkomsten van evaluaties op cursusniveau en rapporteert hierover naar studenten, de opleidingscommissie en de curriculumgroep. Verbeteracties worden aan het begin van de studentenhandleiding vermeld.

4. OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie betreft geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor–master) en oriëntatie (hbo–wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Inleiding

De opleiding heeft de afgelopen jaren ruim aandacht besteed aan het opstellen van een set competenties die overeenkomen met de landelijk afgesproken competenties en de wensen/eisen vanuit zorginstellingen in de regio. Het betreft overigens niet uitsluitend eisen zoals die voor de Nederlandse arbeidsmarkt gelden, maar óók voor de eisen die in het buitenland aan afgestudeerde bachelor-verpleegkundigen worden gesteld.

De eindkwalificaties

Deze opleiding wijkt wat betreft het landelijk beroeps-/opleidingsprofiel niet af van dat van andere Hbo verpleegkunde opleidingen en dat profiel geldt als een voldoende fundament voor de eindkwalificaties. Dit profiel is mede gebaseerd op de eisen die de overheid stelt aan afgestudeerden van deze opleiding en die zijn vastgelegd in de Wet Beroepen Individuele Gezondheidszorg én in de kwalificatiestructuur voor het beroepsonderwijs. Het auditteam stelt vast dat dit opleidingsprofiel op een adequate wijze is vormgegeven en dat het vakinhoudelijk voldoet aan de eisen die het beroepenveld stelt aan afgestudeerde verpleegkundigen op hbo-bachelorniveau (niveau 5 binnen de kwalificatiestructuur). De eindkwalificaties zijn een mix van theoretische kennis en praktische vaardigheden, zo stelt het auditteam vast.

De hbo-opleidingen Verpleegkunde zijn verenigd in het Landelijk Overleg Opleidingen Verpleegkunde. Zij hebben de opleidingskwalificaties vertaald in competenties die zijn terug te vinden in de notitie 'Met het oog op de toekomst', Utrecht, 2001. In dat profiel zijn vijf beroepsrollen te onderscheiden van de hbo-afgestudeerde verpleegkundige: beroepsbeoefenaar, zorgverlener, regisseur, ontwerper en coach. Daarnaast beschrijft het profiel twaalf kerncompetenties die we in deze rapportage als een aparte bijlage hebben opgenomen.

We merken op dat de opleiding sinds het verschijnen van de notitie 'Met het oog op de toekomst' niet stil heeft gezeten wat betreft het verder aanscherpen en waar nodig herzien van de set eindkwalificaties. Zo zijn de twaalf kerncompetenties gekoppeld aan de vijf rollen van de verpleegkundige en zijn de daarbij behorende deeltaken geoperationaliseerd. Dit laatste is gebeurd m.b.v. de notitie 'Beroepscompetenties voor Hbo-opgeleide verpleegkundigen in Universitaire Medische Centra' en 'Verpleegkundige toekomst in goede banen'. De koppeling van de beroepsrollen aan de verschillende kerncompetenties is op een adequate wijze gebeurd, evenals de uitwerking van de twaalf kerncompetenties in deeltaken. Ten tijde van de audit, november 2013, was er in landelijk verband sprake van het opnieuw opstellen van een herzien opleidingsprofiel. De verwachting is dat de opleiding het nieuwe opleidingsprofiel (2014) kan vormgeven voor het cohort vanaf 2016.

Nationale en internationale aspecten van eindkwalificaties

De eisen van het werkveld, de wettelijke vereisten, de internationale standaarden en de gezamenlijke visie van het landelijk overleg komen tot hun recht in de beoogde eindkwalificaties. Overleg met het regionale beroepenveld heeft bijgedragen aan de verdere aanscherping van de eindkwalificaties.

Er is sprake van een internationale borging van het eindniveau van de opleiding door het Nationaal Kwalificatie Kader, gekoppeld aan het *European Qualification Framework*. De Zeeuwse opleiding beschikt over een internationaal netwerk waarbij dat met de Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen het meest in het oog springt. In samenwerking met deze Vlaamse onderwijsinstelling biedt de opleiding een opleidingstraject aan waarbij de student bij de HZ de bacheloropleiding Verpleegkunde volgt en in Antwerpen de bacheloropleiding Vroedkunde. Beide opleidingen hebben hun opleidingskwalificaties op elkaar afgestemd. Daarnaast neemt de opleiding deel aan het Intensive program '*Creating care competences for immigrants*' en het internationale '*Interregionaal Project Dignity in Care*'.

Aan dit project werken een groot aantal gezondheidszorgorganisaties en onderwijsinstellingen mee in Frankrijk, Groot-Brittannië, België en Nederland. Binnen het project wordt de specifieke expertise van zes projectpartners gebundeld om het Vlaamse sTimul: zorg-ethisch lab concept verder te ontwikkelen en uit te dragen. Een groep van internationale deskundigen in de zorgethiek zorgt voor de begeleiding en de evaluatie van de projectresultaten. Vanuit de HZ zijn onder andere medewerkers van het lectoraat bij de begeleiding betrokken. Tijdens de audit is veel aandacht besteed aan dit programma en is zichtbaar geworden dat het duidelijk herkenbaar in de opleiding geborgd is. Van belang is dat de opleiding bij dit type internationale projecten betrokken blijft/actief hierin blijft participeren.

Niveau kwalificaties

De opleiding heeft in haar documentatie de niveaauanduiding duidelijk beschreven, óók – in de studiegids – voor studenten. Zo maakt de opleiding een onderscheid tussen het propedeuseniveau (beginner), *associate degree* (gevorderd) en de startcompetentie (startbekwaam). Deze niveau-indeling is overigens ook terug te vinden in het curriculum waardoor de eindkwalificaties richtinggevend zijn voor het curriculum. Uit het curriculum is afleidbaar per studiejaar welke kerncompetenties de student verwerft evenals de bijbehorende leertaken en op welk niveau. De opleiding heeft de eindkwalificaties voor elk van de hierboven genoemde rollen gespecificeerd in een groot aantal doelstellingen.

Profilering opleiding, rol werkveld

Voor deze verpleegkunde opleiding geldt dat zij een eigen profiel, een eigen inkleuring kent. Dit profiel komt niet zozeer tot uitdrukking in het hierboven genoemde opleidingsprofiel en de daarvan afgeleide eindkwalificaties, maar veel meer in de keuze die de opleiding maakt voor het opleiden van verpleegkundigen die zich ervan bewust zijn dat het zich blijven ontwikkelen in het vakgebied noodzakelijk is, evenals kennisdeling. Wij citeren uit het Curriculumdocument uit 2013: 'Vanuit een nieuwe taakopvatting en taakinvulling binnen de verpleegkundige en verzorgende beroepen, ligt een continu leren om te kunnen participeren op veranderingen in de rede. Het continu leren blijkt uit een toename van competenties voor verschillende zorgcategorieën en voor nieuwe taken, functies en rollen (....) Van belang is dat de verpleegkundigen in gezondheidszorginstellingen dragers zijn van toepasbare en overdraagbare kennis. Vanuit het perspectief van de beroepsontwikkeling betekent dat een verdere profilering van het beroep op basis van specifieke inhoudelijke deskundigheid'.

Het regionale werkveld geeft aan waar knelpunten liggen: tegen de trend van krapte in, zit er nu een krimp in het aanbod van stage- en werkplekken. Toch is er sprake van een behoefte aan hoogopgeleiden binnen de zorgsector. De HZ speelt een cruciale rol tegen de ontgroening van Zeeland. De communicatielijnen tussen de praktijk en de opleiding zijn kort en overzichtelijk. De resultaten van onderzoek in de praktijk zouden binnen de opleiding beter geborgd kunnen worden; identiek onderzoek keert regelmatig terug. Het werkveld is tevreden over de opleiding en de wijze waarop zij zich profileert.

Onderzoek

De onderzoekscompetentie waarover de afgestudeerde verpleegkundige dient te beschikken, is als volgt door de opleiding beschreven: 'De student kan een relevant praktijkvraagstuk, van gemiddelde complexiteit en beperkte impact, met mogelijk discipline overstijgende elementen, op een doelgerichte en systematische wijze bewerken en beschrijven volgens daartoe geldende eisen, leidend tot een voor de beroepspraktijk herkenbaar en bruikbaar resultaat is, met minimaal een beperkt innovatief gehalte'.

Deze onderzoekscompetentie is door de opleiding vertaald in een aantal vaardigheden waaronder het formuleren van een onderzoeksvraag, het kiezen van een passende methodiek en het kunnen hanteren van meetinstrumenten voor kwaliteitszorg. Hierdoor draagt de opleiding er zorg voor dat de onderzoekscomponent verankerd is in de beoogde eindkwalificaties op een wijze die relevant is voor de inrichting van de onderzoekslijn binnen het programma.

Weging en oordeel

De specifieke regionale markt en de kleinschaligheid dwingt de opleiding tot een generieke basisopleiding. Dit gebeurt in nauw overleg met stakeholders. Aan de andere kant, en tegelijkertijd, is deze persoonlijke, kleinschalige en informele opleiding in staat om zich inhoudelijk te profileren. Dit is terug te vinden in de door de opleiding aangeboden zogenoemde combi-opleiding Verpleegkunde & Vroedkunde, de relatie met 'Antwerpen', en in de specifieke thema's binnen de kaders van internationale contacten: belevingsgerichte, waardige zorg zoals we die terugvinden in 'Dignity in care'. De eindkwalificaties van de opleiding zijn ontleend aan zowel nationale als internationale standaarden. De eindkwalificaties passen binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk en sluiten wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie aan bij de actuele eisen van het werkveld. De eindkwalificaties zijn zodanig uitgewerkt, dat zij als richtinggevend kunnen worden beschouwd voor de inrichting van het curriculum.

Binnen de eindkwalificaties besteedt de opleiding aandacht aan de onderzoekscompetentie, die in termen van vaardigheden is uitgewerkt. Ook de internationale eisen binnen de set eindkwalificaties is geborgd, met name door de samenwerking met een Vlaamse onderwijsinstelling.

Samengevat doen de eindkwalificaties recht aan de reikwijdte, complexiteit, inhoud en niveau van het vakgebied en doen zij recht aan het belang van de internationale- en onderzoekscomponent voor het vakgebied. De inhoud van de eindkwalificaties is afgestemd met het relevante werkveld, zowel op landelijk als op regionaal niveau en is valide als onderwijskundig instrument voor de (in)richting van het curriculum. Dit laatste aspect en de wijze waarop de opleiding aandacht besteedt aan de internationale component en de onderzoekscomponent in eindkwalificaties leiden ertoe dat het auditteam deze standaard beoordeelt als 'goed'.

Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

Inleiding

Het auditteam heeft voorafgaand en tijdens de audit aandacht besteed aan de wijze waarop de opleiding de eindkwalificaties heeft uitgewerkt in leerdoelen en heeft die 'vertaald' in een vierjarig curriculum. Uitermate behulpzaam hierbij was het curriculumdocument, een beschrijving van het beroepsbeeld en het beroepsprofiel van de verpleegkundige, de beroepsinhoudelijke en onderwijskundige visie, het opleidingsprofiel en de uitwerking van het curriculum over de vier studiejaren. Van belang is verder om binnen deze standaard ook stil te staan bij de samenwerking tussen de twee hogescholen in Vlissingen en Antwerpen rond de vakgebieden Verpleegkunde en Vroedkunde/Verloskunde. Daar starten we nu mee.

Samenwerking 'Vlissingen' en 'Antwerpen'

Zoals eerder aangegeven is er sprake van een nauwe samenwerking tussen de HZ en de Artesis Plantijn Hogeschool Antwerpen. Studenten kunnen voor dit opleidingstraject kiezen. Het is dus niet verplicht. Het opleidingstraject Verpleegkunde en Verloskunde is afgestemd op het volgen van twee bacheloropleidingen: Verpleegkunde en Vroedkunde en duurt vijf jaar. De eerste twee studiejaren volgt de student in Vlissingen. In het tweede studiejaar verzorgt 'Antwerpen' de studieonderdelen Vroedkunde in Vlissingen en volgt de student één dag per week les in Antwerpen. De tweede helft van de studie volgt de student in Antwerpen. De student rondt het laatste jaar van de opleiding af in Vlissingen. Onder 'Het curriculum' gaan wij in op de vormgeving van de structuur van het gemeenschappelijk curriculum.

Het curriculum

Opbouw en leerlijnen

Het curriculum bevat studieonderdelen op de terreinen: medische wetenschappen, professionele vorming, menswetenschappen, klinische toepassing, Engels, stage, minor en de vrije compositieruimte. De opleiding hanteert vijf didactische leerlijnen waar de verschillende studieonderdelen zijn ingebed. Zo staat de conceptuele leerlijn voor het vakgerichte onderwijs dat we met name terugvinden binnen de medische- en menswetenschappen. Kennis staat hier als 'gereedschap' centraal. Die kennis moet de student vervolgens kunnen toepassen binnen de kaders van de vaardighedenleerlijn en de ervaringsreflectieleerlijn die met name in de stage terugkomt. Tijdens de integrale leerlijn werkt de student aan integrale opdrachten binnen de klinische toepassing, projecten en het afstuderen. Tenslotte staat de leerlijn rond studieloopbaanbegeleiding centraal bij de oriëntatie op de studie en studievaardigheden. De opleiding biedt studenten in de basisjaren de gelegenheid om te leren klinisch te redeneren binnen de cursussen Professionele Vorming 1 & 2 (1^e leerjaar) en Professionele Vorming 3 (2^e leerjaar). In het derde jaar wordt het aanbieden van klinisch redeneren voortgezet en integraal aangeboden binnen de cursus Intensieve Zorg.

Didactiek

Uit het HZ-Onderwijskompas uit 2005 blijkt dat de sociaal constructivistische visie op leren binnen deze opleiding het uitgangspunt vormt. De student verwerft kennis zowel binnen als buiten de opleiding waarbij hij, naarmate hij vordert in zijn studie, ook meer verantwoordelijkheid draagt voor het leerproces. De opleiding besteedt op verschillende manieren aandacht aan het proces van zelfsturing bij de student. Dit gebeurt bijvoorbeeld door hem gerichte vragen te stellen bij studieonderdelen zoals Professionele vorming. Voorbeeld van deze vragen zijn:

- Heb je correct ingeschat hoeveel tijd je voorbereiding kostte?
- Ben je de gemaakte afspraken met jezelf nagekomen?
- Heb je de discipline opgebracht om zelfstudieopdrachten/verwerkingsopdrachten te maken?
- Heb je aantekeningen gemaakt van je voorbereiding?

De opleiding werkt verder aan de zelfsturing door de student gedurende de opleiding steeds meer verantwoordelijkheid voor het leren te geven.

De opleiding heeft de verschillende didactische werkvormen uitgewerkt in de cursusbeschrijving. Dit is uitgebreid en op een doordachte wijze gebeurd. Zo is beschreven binnen welke leerlijn het studieonderdeel valt, beschrijft de opleiding het studieonderdeel en de rol van docent en studenten daarbij; de taken en leerdoelen zijn gedetailleerd uitgewerkt evenals een overzicht van de cruciale leervaardigheden. Zo besteedt de opleiding aandacht aan de 'cruciale vaardigheden' per studieonderdeel. Thema's daarbij zijn: zelfkennis, zelfsturing, analyseren, structureren en relateren, concretiseren, kritisch verwerken en samenwerken. Daarmee heeft de opleiding de didactiek in voldoende mate voor studenten geëxpliciteerd.

Stage

De opleiding heeft geïnvesteerd in de relaties met het werkveld door met hen zogenoemde leerafdelingen op te zetten. Binnen deze leerafdelingen werken de opleiding/studenten en het werkveld nauw samen. Verder zijn er werkbegeleidersbijeenkomsten, is er sprake van een Overleg Zorg Onderwijs met zorginstellingen in de regio, beschikt de opleiding over een beroepenveldcommissie en is er binnen de kaders van de *Fluenz*-adviesraad sprake van overleg tussen zorginstellingen en de opleiding over de inrichting van de beroepspraktijkvorming/stage.

Een belangrijk onderdeel binnen de opleiding is dan ook de stage. Dit past ook geheel in het didactisch concept van de opleiding, waarin het leren in de praktijk en het kunnen reflecteren daarop een belangrijk aandachtspunt vormen. Dit betekent dat de opleiding veel aandacht besteedt aan de kwaliteit van de stageplekken en de daarbij behorende begeleiding: de stageplek moet de student in de gelegenheid stellen de competenties en leerdoelen zoals die door de opleiding zijn vastgesteld, te realiseren. In de regel begeleiden HBO-V afgestudeerden de stagiair. In voorkomende gevallen zijn het niveau 4-verpleegkundigen die tweedejaarsstudenten begeleiden.

De stage, bestaande uit basisstages en differentiatiestages, omvat een aanzienlijk deel van het curriculum. In het eerste studiejaar, loopt de student gedurende twee perioden een basisstage van telkens 7,5 EC. Het vierde semester bestaat uit de tweede basisstage die ongeveer een half jaar duurt (30 EC), het vijfde semester uit de differentiatiestage (30 EC). In het laatste studiejaar, tijdens het achtste semester, volgt de student de tweede differentiatiestage van 20 EC die hij combineert met het afstuderen. Vanaf het cohort 2011 geldt dat twee stages zijn omgezet in 'lintstages'. Hierdoor hoopt de opleiding de transfer van theorie naar praktijk te verbeteren. Een punt van aandacht voor de opleiding. Als voorbereiding op de stage neemt de opleiding een op maat gemaakte *online* kennistoets af bij de student.

De opleiding merkt op, en daarmee onderscheidt zij zich niet van de landelijke tendens, dat het verwerven van goede stageplekken 'knelt'. Het aantal studenten dat de opleiding volgt is aanzienlijk, het aantal stageplekken blijft hierbij achter. Het eerder genoemde *Fluenz* heeft als regionaal adviesorgaan de taak om de kwantiteit en kwaliteit van stageplekken af te stemmen. Zij bemiddelt hierbij tussen opleiding en instellingen. De stage-problematiek leidt er toe dat de opleiding nu ook stageplekken werft buiten de regio. Van belang is dat de opleiding een goed evenwicht realiseert tussen het aantal instromende studenten en het aantal stageplekken. Zeker als hbo-instellingen in de omgeving van Zeeland wél een *numerus fixus* instellen voor de opleiding is te verwachten dat de HZ-opleiding te maken krijgt met een grotere instroom van studenten die vervolgens ook een goede stageplek moeten verwerven. Het werkveld laat in dit verband weten dat indien de opleiding zelf geen *numerus fixus* instelt, de zorginstellingen zelf het aantal stagiairs zullen terugbrengen omdat zij anders de kwaliteit van de begeleiding onvoldoende kunnen garanderen. Een mogelijk oplossing volgens het werkveld voor de dreigende *mismatch* tussen de vraag en het aanbod van stageplaatsen zou de bestaande seizoensfluctuaties in de zorgvraag kunnen zijn.

De opleiding wijst er op dat zij vanaf het studiejaar 2014-2015 een *numerus fixus* hanteert voor deze opleiding om zodoende de kwaliteit van de stageplaatsen te borgen. Een passende maatregel volgens het auditteam.

Het auditteam wil in dit verband een opmerking plaatsen over de inhoudelijke verantwoordelijkheden van de opleiding enerzijds en de stageverlenende instelling anderzijds. Als een instelling in de regio veel stageplekken levert en daarmee een voor de opleiding bijna onmisbare partner is, kan de visie van de instelling op de inhoud van de stage en de wijze waarop deze vorm krijgt een te groot stempel gaan drukken. Het is dan belangrijk dat de opleiding er over waakt dat de eigen visie rond het stagelopen, de inhoud van de stage en de opleidingsdoelstellingen richtinggevend blijven. Bij de audit bleek overigens dat de opleiding zich zeer bewust is van dit belang en een proactieve houding demonstreert door een *numerus fixus* te hanteren met ingang van volgend studiejaar.

Kennisbasis

De opleiding heeft de verschillende competenties met bijbehorende deeltaken vertaald naar een 'dekkingsmatrix' waarbij per studieonderdeel is aangegeven welke competenties en deeltaken op welke niveau aan bod komen. Deze dekkingsmatrix maakt de horizontale en verticale samenhang tussen de competenties en de studieonderdelen zichtbaar. De *Body of Knowledge and Skills* (hierna: BoKS) die in belangrijke mate de inhoud van de opleiding bepaalt, is onder auspiciën van het LOOV in 2011 opgesteld. De twaalf kerncompetenties zijn uitgewerkt op de terreinen basiskennis, de deskundigheidsgebieden en de beroepsvaardigheden. Analyse van het curriculumdocument en raadpleging van de beschrijvingen van de specifieke curriculumonderdelen tonen aan dat de opleiding zich richt op de in landelijk verband vastgestelde BokS.

Uit het curriculumoverzicht is af te leiden dat de student tijdens de eerste drie semesters de relevante basiskennis verwerft en dan te maken krijgt met een breed palet van studieonderdelen. De medische wetenschappen komen terug in de eerste drie semesters.

De studieonderdelen rond professionele vorming en klinische toepassing komen tevens terug in de eerste drie semesters van de opleiding en in het derde studiejaar. In het vierde studiejaar maakt het praktijkgericht onderzoek deel uit van de studieonderdelen die vallen onder de professionele vorming. Ná het vijfde semester (de student volgt dan de differentiatiestage) vindt verdieping plaats en is de omvang van de verschillende studieonderdelen groter.

Zo besteedt de opleiding in het zesde semester ruim aandacht aan studieonderdelen rond de klinische toepassing: acute zorg, chronische zorg, intensieve zorg en preventieve zorg. In het zevende semester volgt de student de minor; de vrije compositieruimte omvat een beperkt aantal EC's per blok en vinden we met name terug in het derde en zesde semester. Wellicht, zo suggereert het auditteam, zouden presentatievaardigheden van studenten hier getraind kunnen worden. Tijdens de audit verzorgden groepen studenten presentaties waarbij het auditteam het verschil in presentatievaardigheden opviel tussen de studenten. In het algemeen overigens maakten de studenten een betrokken, degelijke indruk en beschikten zij over een adequaat normbesef.

De kennisbasis is inhoudelijk adequaat gekozen waarbij sprake is van een evenwichtige opbouw tussen de verschillende, voor verpleegkunde belangrijke kennisdomeinen. We noemen in dit verband: anatomie, fysiologie, psychologie, sociologie en psychopathologie. Door de demografische ontwikkelingen is meer aandacht voor gerontologie/ouderenverpleegkunde wenselijk. Ook verdient het aanbeveling het curriculum te controleren op de mate waarin landelijke richtlijnen, die relevant zijn voor de verpleegkundige beroepsuitoefening, hierin geadresseerd zijn.

Traject Verpleegkunde & Vroedkunde

Ten tijde van de audit waren er ongeveer 85 studenten die dit gecombineerde traject volgden. Het auditteam heeft tijdens de audit gesproken met deze combi-studenten. Wat hierbij in het oog springt is de *eagerness* van deze groep studenten: doelgericht, hard werken en willen 'waar voor hun geld en inspanning'. Zij leggen voor zichzelf de lat hoog en verwachten ook van de opleiding dat zij de lat hoog legt. De combi-studenten die het auditteam sprak merkten op dat zij het gevoel hadden 'tussen twee werelden' te zwemmen: toen zij voor het laatste studiejaar in Vlissingen terugkwamen, hadden ze het gevoel dat ze niet volledig op de hoogte waren van de inhoud van bepaalde onderdelen binnen het curriculum.

De propedeusefase voor deze studenten in Vlissingen is identiek aan die van de bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige. Vanaf het tweede studiejaar volgt de student het gecombineerde traject. Met name in de semesters 3 t/m 8 volgen deze studenten studieonderdelen in Antwerpen of via *video conferencing* in Vlissingen om de opleiding in het 9^e en 10^e semester af te sluiten bij de HZ. Studenten krijgen bij Artesis in Antwerpen les van docenten van deze hogeschool. Hier worden toetsen en examens afgenomen. De mogelijkheid om Vroedkunde en Verpleegkunde te combineren is voor studenten interessant.

Het studieprogramma dat de studenten volgen, is duidelijk uitgewerkt evenals de vrijstellingen die studenten krijgen. De twee opleidingen Verpleegkunde en Vroedkunde zijn in elkaar geschoven door overlappende curriculumonderdelen eruit te halen, bijvoorbeeld op het terrein van anatomie. Aan het eind van het vijfjarige traject diplomeert de student als Bachelor of Nursing én Bachelor in de Vroedkunde. De vrijstellingen kent de opleiding toe aan die studieonderdelen waarbij sprake is van overlap.

De onderzoekscomponent

De Academie Zorg en Welzijn heeft recent een notitie samengesteld waarin zij de onderzoeksthema's, lopende projecten en de geldende leerdoelen opsomt en kort beschrijft. Uit dit overzicht blijkt dat de opleiding betrokken is bij verschillende projecten vanuit het lectoraat en de academie. We noemen uit de periode 2012-2013: kwetsbare zwangere, zorglogistiek op de polikliniek geriatrie, ziekenhuiskeuze en zorg rond levensende. Bij al deze projecten zijn veelal twee docenten vanuit de opleiding en vijf studenten betrokken. Voor het studiejaar 2013-2014 staan projecten op de rol rond patiëntveiligheid, *e-health* en informele zorgsystemen.

De onderzoekslijn maakt deel uit van de leerlijn professionele vorming en is uitgewerkt in het curriculumdocument. Daarbij ligt de nadruk tijdens de propedeuse vooral op het terrein van informatie- en rapportagevaardigheden. In de jaren daarna volgen verdieping en inzicht en leert de student het belang onderkennen van *evidence based* handelen.

Vanaf het eerste semester is onderzoek een thema binnen de opleiding. Vanaf het tweede jaar behandelt de opleiding binnen het studieonderdeel Professionele vorming het *evidence based* handelen. Dit keert telkens terug in de opleiding, bijvoorbeeld binnen de klinische toepassing, de menswetenschappen en de stage. Vanaf het derde studiejaar neemt de complexiteit van de onderzoeksopdrachten toe en moet de student zelf op zoek gaan naar literatuur, deze bestuderen en de implicaties van de literatuur voor de eigen onderzoeksopdracht kunnen overzien.

In het vierde studiejaar doet de opleiding binnen de kaders van het projectonderwijs een beroep op de onderzoeksvaardigheden van de student. Ook voert de student dan een praktijkgericht onderzoek uit. Dit onderzoek moet plaatsvinden binnen een complexe omgeving, het onderwerp moet zich lenen voor meerdere invalshoeken en de student moet het onderzoek zelfstandig uitvoeren.

Minoren

De minoren kennen dezelfde naam als de afstudeerrichtingen, maar minoren vormen een verdiepend onderdeel van de differentiatie die de student heeft gekozen. In het eerste deel van het vierde studiejaar volgt de student een minor: Verpleegkunde in de geestelijke gezondheidszorg, Verpleegkunde in de algemene gezondheidszorg of Verpleegkunde in de maatschappelijke gezondheidszorg. De minoren sluiten aan op de inhoud van de verpleegkunde-opleiding. De opleiding heeft besloten het minorenaanbod te verruimen.

Vanaf cohort 2011 hebben studenten de mogelijkheid om te kiezen uit minoren van de Academie Zorg en Welzijn. Ook kan de student een keuze maken uit het palet aan minoren dat de HZ hogeschoolbreed aanbiedt.

Het lectoraat

De HZ beschikt over één lectoraat, Duurzaam innoveren en ondernemen, voor vier academies. De opleiding beschikt dus niet over een eigen lectoraat. Iedere academie heeft een coördinator ingebracht in het lectoraat.

Het lectoraat is betrokken bij deze opleiding. Zo hebben docenten van de opleiding via projectonderwijs samengewerkt met dit lectoraat en participeerde het lectoraat in een project rond alcoholgebruik bij jongeren. Concreet hebben een docent en acht studenten een deelprojectopdracht uitgevoerd die zich richtte op de inzet van blaasapparatuur.

De Academie Zorg en Welzijn heeft recent een notitie samengesteld waarin zij de onderzoeksthema's, lopende projecten en de geldende leerdoelen opsomt en kort beschrijft. Uit dit overzicht blijkt dat de opleiding betrokken is bij verschillende projecten vanuit het lectoraat en de Academie. We noemen uit de periode 2012-2013: kwetsbare zwangere, zorglogistiek op de polikliniek geriatrie, ziekenhuiskeuze en zorg rond het levenseinde. Bij al deze projecten zijn veelal twee docenten vanuit de opleiding en vijf studenten betrokken. Voor het studiejaar 2013-2014 staan projecten op de rol rond patiëntveiligheid, *e-health* en informele zorgsystemen.

Het auditteam heeft tijdens de audit uitgebreid gesproken met representanten van het lectoraat en door middel van presentaties de resultaten kunnen zien van de samenwerking tussen opleiding en lectoraat en de rol van onderzoek binnen de opleiding. Van belang is te bewaken dat verpleegkunde voldoende aandacht krijgt bij/door het lectoraat, dit gezien het feit dat het vier academies moet bedienen.

Opleidingscommissie

De opleiding beschikt over een opleidingscommissie die verantwoordelijkheid draagt voor de opzet en inhoud van het curriculum. Zij initieert overleg met het opleidingsteam en met het beroepenveld over de inhoud en opbouw van het curriculum. Voorstellen voor aanpassingen lopen via de opleidingscommissie, die een adviserende rol vervult.

Internationale oriëntatie

Internationalisering en diversiteit zijn onderwerpen die in elk studiejaar op verschillende niveaus, binnen verschillende cursussen, aandacht krijgen. Zoals hiervoor aangegeven, is de internationale oriëntatie van de opleiding in voldoende mate geborgd. Niet alleen door de nauwe samenwerking met Artesis in Antwerpen, maar ook door deelname van de opleiding aan netwerken op Europees niveau. Aan één van deze internationale netwerken, het internationale 'Interregionaal project *Dignity in care*', is tijdens de audit aandacht besteed. Dit project, dat loopt tot en met 2014, heeft als voornaamste doel de deskundigheid op het terrein van ethische reflectie te bevorderen. Het gaat daarbij vooral om houdingsaspecten met als doel het bevorderen van 'waardigheid en belevingsgerichte zorg', met name bij ouderen die van zorg afhankelijk zijn. Alle verpleegkundestudenten uit het derde studiejaar en vier docenten van de opleiding nemen hieraan deel.

In dit verband merken wij ook op dat de opleiding gedurende de eerste fase van de opleiding aandacht besteedt aan taalvaardigheden Engels. Deze taal is dan een vast onderdeel van het curriculum dat alle studenten volgen. Van studenten verwacht de opleiding dat zij zich op een adequate wijze kunnen uitdrukken in het Engels indien zij deelnemen aan een internationaal project.

Literatuur

De door de opleiding gebruikte literatuur is adequaat. Het betreft veelal Nederlandstalige boeken op terreinen zoals de menswetenschappen, sociale vaardigheden, verpleegtechnisch handelen en medische wetenschappen. Voorbeelden van gebruikte leerboeken zijn: *Agogiek voor gezondheidszorg en verpleegkunde*, *Basisboek pathologie*, *Handboek voor verpleegkunde en de uitgave Wat is onderzoek*. Het auditteam geeft de opleiding in overweging de beheersing van het Engels door studenten te bevorderen door meer dan thans het geval is, Engelstalige leerboeken of artikelen te gebruiken. Studenten zijn vanaf het tweede studiejaar verplicht om Engelstalige artikelen te gebruiken bij opdrachten.

Docenten

Op basis van de door het auditteam bestudeerde cv's van de docenten komt het auditteam tot de conclusie dat het opleidingsteam in voldoende mate is toegerust om de verschillende studieonderdelen te doceren. In totaal zijn 22 docenten werkzaam binnen de opleiding waarvan er 13 over een afgeronde masteropleiding beschikken op een voor het vakgebied relevant terrein. Daarnaast zijn 3 docenten gepromoveerd. Binnen de HZ geldt een streefwaarde van 70 procent masterafgestudeerde docenten. De opleiding voldoet hieraan. De opleiding werkt met kerndocenten, met uurdocenten en met gastdocenten. Laatstgenoemden vullen het kernteam aan met specifieke vakinhoudelijke kennis. De opleiding schakelt gastdocenten in op onder andere het terrein van gezondheidsbevordering, nierdialyse, ethische reflectie, interculturele dilemma's en cardiale problematiek. Een aantal gastdocenten is afkomstig uit het buitenland.

Er is sprake van een zeer betrokken team dat kernwaarden rond goed toegankelijk en persoonlijke onderwijs met elkaar deelt en dit combineert met een hoog ambitieniveau. De HZ in het algemeen en de opleiding in het bijzonder verwachten ook veel van haar docenten: 'De lat ligt hoog'. Docenten zijn verplicht om opleidingsgerelateerde opleidingen te volgen op het terrein van didactiek, toetsconstructie, praktijkgericht onderzoek en de Engelse taal.

De relatief lage docenttevredenheid (een score van 6,3) wordt vooral veroorzaakt door de als hoog ervaren werkdruk. Deze werkdruk is een nadrukkelijk punt van aandacht binnen deze opleiding, ook vanuit het bestuur van de HZ. Naar waarneming van het auditteam spelen het hoge ambitieniveau van de opleiding, de versnippering van het werk door de relatief kleine omvang van de aanstellingen, inefficiënties in het curriculum en het toetsgebouw en de volle ontwikkelagenda van de opleiding hierbij een rol. Ook het gevoel van beperkte regelruimte voor de opleiding draagt eraan bij. Het auditteam ziet in deze ervaren werkdruk een belangrijk aandachtspunt voor de opleiding.

Aan de andere kant heeft het panel ook waargenomen, dat de opleiding en de hogeschool het knelpunt in het oog hebben en maatregelen nemen. Er is een 'Projectplan werkdruk', waarin de HZ aan aantal stappen beschrijft om '...komend studiejaar tot concrete plannen van aanpak te komen op centraal-, team- en individueel niveau (...) De insteek van de HZ daarbij is om in dialoog tussen medewerkers en leidinggevenden te komen tot individuele plannen van aanpak bij die medewerkers die werkdruk ervaren.' Het auditteam wil hier nog aan toevoegen, dat de overvolle ontwikkelagenda voor het docententeam ook tot prioritering noopt en adviseert de opleiding hiervoor een concrete strategie met bijbehorend tijdspad op te stellen.

Instroom

De instroomvereisten voor studenten zijn beschreven in de Onderwijs- en Examenregeling. Studenten die in het bezit zijn van een afgeronde mbo-4 opleiding op het terrein van Verpleegkunde kunnen voor maximaal 90 EC uit het eerste- en twee studiejaar vrijstelling krijgen. Voor 30 EC uit beide eerste studiejaar verleen de opleiding geen vrijstelling. Deze 30 EC krijgen student met een afgeronde mbo-opleiding apart aangeboden binnen de kaders van een schakeltraject, waarna zij het derde studiejaar instromen. De opleiding heeft dit helder uiteengezet in een document waarin zij de advisering tot vrijstellingen voor mbo'ers verantwoordt.

Vanaf het cohort 2009 is er een stuurgroep Artesis/HZ die jaarlijks vaststelt welke vrijstellingen mogelijk zijn voor de bacheloropleidingen Verpleegkunde of Vroedkunde. Vanaf dat jaar zijn bijna 60 EC vrijstellingen mogelijk voor studieonderdelen uit het derde studiejaar. Deze vrijstellingen verleen de opleiding uitsluitend op individuele basis en kent zij toe bij de start van het vijfde studiejaar. De vrijstellingsregeling is op een zorgvuldige wijze uitgewerkt en wordt door de opleiding correct nageleefd.

Studentbegeleiding

Studenten starten de opleiding met een 'persoonlijk studiekeuzegesprek' waar een leermotivatietest deel van uit maakt. Tijdens het gesprek wisselen aspirant-student en de opleiding hun wederzijdse verwachtingen uit. Dit gesprek kán leiden tot een negatief maar niet bindend studieadvies als er bij de opleiding twijfel bestaat over de studiekeuze van de student.

De leermotivatietest (de test richt zich met name op aspecten zoals leermotivatie, faalangst en doorzettingsvermogen) beschouwt het auditteam als een adequaat middel om groepen samen te stellen en daarbinnen studenten de gelegenheid te bieden om aan de persoonlijke ontwikkeling te werken. Zo wordt aan samenwerken een extra dimensie gegeven.

Studenten krijgen een studieloopbaancoach toegewezen die hen gedurende de vier- of vijfjarige opleiding begeleidt. Per semester bespreekt de student zijn ontwikkeling, de studievoortgang en knelpunten. Op basis van een portfolio bespreken coach en student de studievoortgang. Het portfolio biedt de student de gelegenheid om aan te tonen, dat hij de EC's heeft behaald. Zij kunnen in het portfolio ingevulde beoordelingsformulieren opnemen of een uitdraai van de cijferlijst. Zij nemen hierin tevens persoonlijke leerdoelen op die betrekking hebben op hun sociale en communicatieve vaardigheden. Tijdens groepsbijeenkomsten bespreken eerstejaarsstudenten onderling alle aspecten die opleidingsgerelateerd zijn. Tijdens de gesprekken besteedt de opleiding aandacht aan leervaardigheden waarbij de opleiding aansluit bij de resultaten uit de leermotivatietest die de student bij aanvang van de studie invult. Het zwaartepunt van de coaching ligt in het eerste studiejaar. Nadien is het vooral de student die moet aangeven wanneer hij behoefte heeft aan begeleiding.

Faciliteiten

HZ is een wat omvang betreft overzichtelijke onderwijsinstelling. De kleinschaligheid zorgt er voor dat de faciliteiten goed bereikbaar zijn. Vrijwel iedere student beschikt over een eigen laptop en door het gehele gebouw is *wifi* beschikbaar. De voorzieningen zijn adequaat, er zijn voldoende mogelijkheden om zelfstandig en in groepsverband te werken. De bibliotheek is overzichtelijk. Studenten kunnen hier literatuur *online* of in *hard copy* bestuderen. Studenten en docenten zijn tevreden over de faciliteiten. Met name de kleinschaligheid waarderen zij, zo blijkt, evenals de beschikking over een eigen vleugel van het gebouw waar die faciliteiten beschikbaar zijn die voor het vakgebied Verpleegkunde kenmerkend zijn. Het geeft herkenbaarheid en studenten geven blijk daar zeer aan te hechten. De faciliteiten rond *video-conferencing* verdienen uitbreiding/een bredere inzet binnen de opleiding; zij kan in breder verband ingezet worden.

Weging en oordeel

Binnen de opleiding is sprake van een samenhangend curriculum op bachelorniveau, waarbinnen de interactie met het beroepenveld een nadrukkelijke rol speelt. De opleiding is er in voldoende mate in geslaagd om de reikwijdte, oriëntatie en het niveau van de eindkwalificaties zichtbaar te maken in de vakinhoudelijke en de vormgevingscomponent van het programma. De focus van de opleiding blijkt uit de uitwerking van de eindkwalificaties in taken, leerdoelen en onderwijsenheden. Er is sprake van een consequent en tot op detailniveau uitgewerkt didactisch concept, waarbij het leren in de praktijk centraal staat.

De bijdrage van het lectoraat is duidelijk waarneembaar en voldoende geborgd binnen de opleiding. Wat betreft kennis van de vakdiscipline, werkveldkennis & -ervaring en didactiek is de kwaliteit van het docententeam voldoende; meer nog, er is sprake van een betrokken team dat de kernwaarden rond goed toegankelijk en persoonlijke onderwijs met elkaar deelt. Hierbij is wel de door docenten ervaren werkdruk een aandachtspunt voor de opleiding dat om een concrete, goed werkbare en door het personeel gedragen oplossing vraagt.

De HZ geeft aan haar verpleegkunde-opleiding een duidelijke richting, een samenhangende structuur en biedt een relevante en veeleisende inhoud. De opleiding wordt uitgevoerd door een kundig en betrokken team. Het auditteam heeft waardering voor de nauwe samenwerking met 'Antwerpen'. Het auditteam komt tot het oordeel, dat HZ een bachelor-opleiding biedt die wat onderwijsleeromgeving betreft aan de eisen voldoet die in deze standaard aan de orde zijn. Omdat de werkdruk een behoorlijke wissel trekt op de docenten en gezien het feit dat de opleiding aan het begin staat van de uitvoering van het projectplan Werkdruk en de noodzakelijke prioritering in de ontwikkelingsagenda nog moet uitkristalliseren, volstaat het auditteam ermee zijn positieve waardering voor de 'onderwijsleeromgeving' uit te drukken in een kwalificatie 'voldoende'.

Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

De HZ heeft in 2012 een nieuw toetsbeleid vastgesteld. Als belangrijkste verschil met het oude toetsbeleid geldt de versterkte samenhang tussen toetsing en het 'totale onderwijsconcept' en de verzwaarde rol van de examencommissie. Toetsing vormt geen sluitstuk meer van het onderwijsprogramma, maar veeleer een feedbackinstrument voor het leerproces van de student en het onderwijsprogramma.

Deelexamencommissie en deeltoetscommissie

Sinds september 2012 is een deelexamencommissie en een deeltoetscommissie geïnstalleerd binnen de Academie voor Zorg en Welzijn, waar Verpleegkunde naast Social Work deel van uit maakt. De voorzitter van de deelexamencommissie vormt samen met de voorzitters van de andere deelexamencommissies van de hogeschool een centrale examencommissie onder leiding van een externe voorzitter. Het auditteam heeft gesproken met leden van de deelexamencommissie van de Academie. Deze zijn naar de mening van het auditteam toegerust voor hun rol en vatten hun taak serieus op.

Evenals een deelexamencommissie kent de Academie Zorg en Welzijn ook een deeltoetscommissie. Ook hiervoor geldt dat het auditteam met vertegenwoordigers van deze commissie heeft gesproken. Deze heeft een belangrijke rol bij de evaluatie van het toetsbeleid en bij de toetspraktijk. De deeltoetscommissie voert haar werkzaamheden uit onder de verantwoordelijkheid van de deelexamencommissie en rapporteert over haar werkzaamheden en bevindingen aan de centrale examencommissie. De deeltoetscommissie borgt de validiteit en de betrouwbaarheid van toetsen. Op curriculumniveau valideert zij de competentiematrix en het toetsprogramma, op cursusniveau controleert zij het toetsplan op volledigheid, consistentie en afstemming. Ook beoordeelt zij een toets voordat deze aan studenten wordt voorgelegd. Dit laatste gebeurt ook voor het praktijkgericht onderzoek in het vierde studiejaar omdat de opleiding op basis hiervan het eindniveau van de student toetst.

Alle examinatoren hebben vorig jaar scholing gevolgd op het terrein van toetsbeleid en toetskwaliteit. Zij komen regelmatig bijeen om hun ervaringen rond toetsen en beoordelen te bespreken. Het is in dit verband goed dat zij de uitkomsten van dit overleg terugkoppelen naar docenten en naar de deelexamen- en deeltoetscommissie. Terecht merkt de opleiding zelf op dat er nog sprake is van een 'groeiende rol' van zowel de deelexamencommissie als de deeltoetscommissie.

Het kwaliteitszorgsysteem rond toetsing en beoordeling heeft de academie/de opleiding duidelijk vormgegeven. De uitvoering van het toetsbeleid, het ontwikkelen van toetsinstrumenten en de kwaliteit van de toetsen zijn onderdeel van een proces dat de opleiding voortdurend tegen het licht houdt en daarbij gebruik maakt van de expertise binnen de onderwijsinstelling. Procedures zijn beschreven en daarbij zijn de verantwoordelijkheden vastgelegd.

Elke docent is tevens examinerator en benoemd door de examencommissie. De benoeming van examinatoren zou strakker geregeld moeten worden. Van rechtswege is iedere docent tevens examinerator. Naar het oordeel van het auditteam kan de examencommissie specifiekere zijn in het benoemen van examinatoren door het matchen van deskundigheden enerzijds met de rol van examinatoren anderzijds. Een ontwikkelpunt ten aanzien van toetsing ziet het auditteam ook in de verdere automatisering van toetsing, met name daar waar het de (statistische) analyse van toetsresultaten betreft en het opzetten van een 'item-bank'.

Met de opleiding is het auditteam overigens van mening dat de opleiding voldoende randvoorwaarden heeft ingebouwd om de inzichtelijkheid, betrouwbaarheid en validiteit van het toetsen en beoordelen blijvend te garanderen. Het auditteam stelt vast dat het nieuwe toetsbeleid naar tevredenheid functioneert. In de handleiding voor de ontwikkeling van curriculumonderdelen besteedt de opleiding aandacht aan de wijze waarop ontwikkelaars toetsen ontwerpen. Aandachtspunten hierbij zijn: de vorm van toetsen, de inhoud van toetsen en de beoordelingseisen per toets.

Toetsen

Op basis van zijn analyse van de documentatie die het toetsen en beoordelen beschrijft en op basis van een groot aantal toetsproducten die het auditteam heeft ingezien, constateert hij het volgende.

De opleiding toetst alle curriculumonderdelen volgens de criteria die naar het oordeel van het auditteam concreet en specifiek zijn geformuleerd en uitdrukkelijk gerelateerd zijn aan de te toetsen doelstellingen waar het betreffende studieonderdeel zich op richt. Daardoor voorziet het systeem in valide toetsen. Dit is overigens mede dankzij het feit, dat de opleiding de beoogde eindkwalificaties zo uitgebreid heeft uitgewerkt onder de operationalisering van de kerncompetenties in het curriculumdocument.

De dekking van de leerdoelen per studieonderdeel realiseert de opleiding doordat zij voor alle kennistoetsen een toetsmatrix hanteert. De door de opleiding beoordeelde kennistoetsen bestrijken de studiestof in voldoende mate en bieden, daar waar het open vragen betreft, de student de gelegenheid om een verdiepend antwoord te geven. De complexiteit van de vragen mag hoger, waarbij studenten tonen niet alleen over feitenkennis te beschikken maar deze kennis ook kunnen toepassen. Naar het oordeel van het auditteam zijn de toetsen wel te sterk gericht op kennisreproductie; het adviseert om de toetsen sterker dan nu het geval is ook op toepassing van de kennis richten.

De opleiding toetst vaardigheden binnen de kaders van realistische praktijksituaties waarin de student, conform het didactisch concept van de opleiding waarbij theorie en praktijk elkaar wederzijds ondersteunen, aantoont dat hij de voor een studieonderdeel relevante vaardigheden beheerst. Welke vaardigheden de opleiding wanneer toetst, kan de student lezen in de studiewijzer. De beoordeling geschiedt op basis van beoordelingslijsten.

Beroepsproducten toetst de opleiding aan de hand van een individuele of groepsgewijze opdracht waarin de student aantoont dat hij concepten en vaardigheden, gerelateerd aan een of meerdere eindkwalificaties of doelstellingen, gecombineerd kan toepassen in een authentieke beroepssituaties. Bij de toetsing van groepsopdrachten is ook een *peer review* meegenomen waarin studenten elkaars functioneren beoordelen. Meeliftgedrag bij groepsopdrachten komt weinig voor. In gevallen waar dit wél gebeurt, merken studenten dit op en nemen in de regel zelf maatregelen.

Tenslotte hanteert de opleiding voor stages een apart beoordelingsinstrument bestaande uit verschillende criteria die rechtstreeks verband houden met de vijf beroepsrollen. Een student moet op alle criteria een voldoende scoren wil de stage voldoende zijn. De stagedocent als examinerator is verantwoordelijk voor het oordeel, maar betreft daarbij het advies van de praktijkbegeleider op de werkplek.

Eindniveau

Het hbo-bachelorniveau beoordeelt de opleiding in het laatste studiejaar op basis van een differentiatiestage (20 EC), een onderzoeksverslag en de presentatie van het praktijkgericht onderzoek (10 EC). In het curriculumdocument heeft de opleiding op inzichtelijke wijze beschreven welke competenties zij waar op eindniveau toetst voor zowel de differentiatiestage als het praktijkgericht onderzoek.

De differentiatiestage

- Voor de differentiatiestage geldt dat de opleiding hier alle twaalf eindkwalificaties toetst. Verder dient de student te voldoen aan de volgende eisen:
- 480 uren stage.
- Het logboek is ingevuld.
- De reflectiegesprekken hebben plaatsgevonden.
- Een goedgekeurd stagewerkplan is aanwezig.
- Een door de stagiair ingevuld beoordelingsformulier is aanwezig.

Tevens dient de student voor het beroepsproduct Werkbegeleiding, het beroepsproduct Innovatie en het praktisch functioneren tenminste het cijfer 5,5 behaald te hebben. Als blijkt dat de student niet in de gelegenheid is om alle te behalen competenties te verwerven op de stageplek, dan kan deze een vervangende opdracht maken. Zoals onder standaard 2 aangegeven beschikt de begeleider op de stageplek ten minste over een afgeronde opleiding op bachelorniveau.

Het auditteam heeft voorafgaand en tijdens de audit de gelegenheid gehad om vijf stageverslagen van studenten te beoordelen. Het betreft de stageverslagen van studenten waarvan het auditteam ook het praktijkgericht onderzoek heeft beoordeeld (zie hierna). Van de overige studenten lagen de stageverslagen ter inzage tijdens de audit en zijn deze ter plekke door het auditteam bestudeerd.

Het verslag van de differentiatiestage 2 bestaat uit een werkplan, de beoordeling van de 'stage-uitvoering/werkplekassessment praktisch functioneren', de opdracht 'management, beleid en innovatie & beoordeling' en de opdracht 'geven van werkbegeleiding & beoordeling'. De opzet en inhoud van de stageverslagen zijn op bachelorniveau. Zij bieden de lezer een goed overzicht van de door de student uitgevoerde werkzaamheden op bachelorniveau en de problemen waarmee de student te maken kreeg. De beoordeling van de stageverslagen door de opleiding zijn inzichtelijk, helder en komen overeen met het oordeel van de leden van het auditteam.

Praktijkgericht onderzoek

Binnen de kaders van het praktijkgericht onderzoek toetst de opleiding zes eindkwalificaties: het betreft de eindkwalificaties 1, 3, 5, 8, 11 en 12 (zie bijlage I voor een korte beschrijving van deze eindkwalificaties). Het auditteam heeft voorafgaand aan de audit vijftien praktijkgerichte onderzoeken opgevraagd. Dit praktijkgericht onderzoek bestaat uit drie studieonderdelen: het praktijkonderzoek 1 en 2 en de presentatie praktijkgericht onderzoek.

De opleiding toetst al deze onderdelen individueel. De student behaalt dit studieonderdeel indien hij voor ieder studieonderdeel op dit terrein een 5,5 scoort.

De opleiding stelt aan dit praktijkgericht onderzoek een aantal eisen. Zo dient het onderzoek plaats te vinden in een complexe zorg-omgeving en kenmerkt het onderzoek zich door meerdere aspecten/invalshoeken. De student voert dit onderzoek zelfstandig uit, in overleg met de eerste begeleider en zo mogelijk met de begeleider op de onderzoeksplek. Op basis van een door de student opgesteld startdocument geeft de onderzoeksbegeleider een *go/no go*. Verder heeft de opleiding in de Onderwijs- en Examenregeling beschreven aan welke andere eisen de student dient te voldoen alvorens met de afstudeerfase te kunnen starten.

Het beoordelingsdocument laat toe om een gedegen en genuanceerde evaluatie te maken. De wijze waarop de beoordelaars daarmee omgaan, laat zien dat dit ook gebeurt. De proeven die het auditteam heeft bestudeerd, met hun annex beoordeling, tonen aan dat de lat hoog wordt gelegd voor een bachelorproef. Het laat ook zien dat de wetenschappelijk component behoorlijk veel aandacht krijgt in de opleiding. De werkstukken zijn naar de mening van het auditteam wel te complex: alle aspecten van onderzoek zoals literatuuronderzoek, probleemanalyse, opzet onderzoek en uitvoering alsmede de verslaglegging komen terug. Volgens het auditteam zou de opleiding er goed aan doen het aantal stappen terug te brengen, tot bijvoorbeeld de probleemanalyse en het uitvoeren van een gedegen literatuuronderzoek. Bronvermelding is een aandachtspunt evenals de taalcomponent. Het auditteam beoordeelt één eindwerkstuk als onvoldoende.

Het vier-ogen principe speelt bij het vaststellen van het eindniveau een belangrijke rol, maar het onafhankelijk toetsen van het eindniveau kan sterker. Het is goed dat de opleiding op het onafhankelijk toetsen van het eindniveau versterkt inzet vanaf dit studiejaar. Begeleiding en beoordeling zijn daarbij gescheiden.

Tenslotte merkt het auditteam op dat het praktijkgericht onderzoek binnen de opleiding onderwerp is van een, ook op landelijk niveau spelende, discussie. Met name de maatvoering van onderzoek, de onderzoeksvaardigheden, het zelfstandig praktijk onderzoek vs. de onderzoekende houding, zijn daarbij terugkerende thema's. Het genoemde punt van de grote werkdruk heeft naar het oordeel van het auditteam ook te maken met de belasting van docenten in de laatste studiefase. Het auditteam zag dat eindkwalificaties die de opleiding toetst bij het praktijkgericht onderzoek ook al bij de differentiatiestage getoetst zijn. Een deel van de werkdruk kan wellicht gereduceerd worden door kritisch beide trajecten rond de afstudeerstage en het praktijkgericht onderzoek tegen het licht te houden.

Weging en oordeel

De opleiding zorgt ervoor dat het toets- en het beoordelingsproces op een valide en betrouwbare verlopen. Voor de deexamencommissie en de deeltoetscommissie geldt dat zij steeds beter in hun rol groeien maar dat er op onderdelen wat betreft hun rol nog aandachtspunten aanwijsbaar zijn. De kwaliteit van de toetsen ligt op bachelorniveau maar de diepgang van de vraagstelling is nog een punt van aandacht.

Op basis van de door het auditteam geraadpleegde eindwerkstukken, komt het auditteam tot de conclusie dat de beoogde eindkwalificaties op een aanvaardbare wijze worden gerealiseerd. Reden voor het auditteam standaard 3 met het oordeel 'voldoende' te beoordelen.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

De opleiding biedt een goed en helder gestructureerd programma aan dat direct aansluit op de set landelijk vastgestelde eindkwalificaties. De opleiding heeft de eindkwalificaties goed uitgewerkt tot op detailniveau.

De sterkte/kracht van de opleiding ligt in haar relatie met de beroepspraktijk, de samenwerking met de Artesis Hogeschool in Antwerpen, de kwaliteit van de docenten, het hoge ambitieniveau van docenten én studenten, de relatie met het lectoraat. Dit komt tevens tot uitdrukking in de door de opleiding gehanteerde doelstellingen, de inhoud van het programma, de gehanteerde didactische uitgangspunten en de gekozen werkvormen. De werkdruk van docenten pakt de opleiding op korte termijn op een adequate wijze aan.

Gelet op de kwaliteit van de opleiding, is het auditteam van mening, dat de bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige van HZ University of Applied Sciences in aanmerking komt voor accreditatie.

6. AANBEVELINGEN

Hierna volgen een aantal aanbevelingen van het auditteam aan de opleiding. Wij merken op dat deze aanbevelingen voor een deel volgen uit onze bevindingen zoals beschreven in deze rapportage.

- De opleiding wordt gekenmerkt door veel positieve ontwikkelingen en/of recente intenties die het kenmerk 'pril' in zich dragen. Van belang is hierin prioriteiten aan te wijzen en hieraan vervolgens deadlines te verbinden.
- Voor de opleiding in het algemeen geldt: als er iets bij komt, moet er ook wat vanaf. Het 'perfecte' is de vijand van het 'goede'.
- De docent/studentratio zou naar een binnen het hbo meer gangbare verhouding van 1 op 27/28 kunnen dalen.
- Binnen de onderwijsorganisatie zou Verpleegkunde zich meer moeten profileren en daarbij een eigen beleidsruimte creëren. Maak een eigen jaarverslag met daarin opgenomen een onderzoeksagenda. Laat zien wat je zelf als opleiding op dit terrein ontwikkelt. Zorg dat je zichtbaar blijft in het jaarverslag van de onderwijsinstelling-breed.
- Alle examinatoren hebben vorig jaar scholing gevolgd op het terrein van toetsbeleid en toetskwaliteit. De door de opleiding gesignaleerde 'groeierende rol' van zowel de dealexamencommissie als de deoltoetscommissie blijft een belangrijk aandachtspunt. Zijdelings merken we hier op dat toetsen structureel op taal gecontroleerd moeten worden. Deze aandacht voor de taalcomponent geldt ook voor studenten bij het schrijven van alle onderwijsproducten.

BIJLAGE I Scoretabel

Scoretabel paneloordelen hbo-bachelor Opleiding tot Verpleegkundige voltijd HZ University of Applied Sciences	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	G
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	V
Standaard 3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	V
Algemeen eindoordeel	V

BIJLAGE II Opleidingsspecifieke eindkwalificaties

Voor de centrale rollen zijn 12 kerncompetenties geformuleerd.

Rol	Kerncompetenties
Zorgverlener	1. Om de last van ziekte, handicap of sterven te verlichten verleent de bachelor- verpleegkundige op professioneel verantwoorde wijze verpleegkundige zorg op menselijke maat.
	2. Om risico's voor de gezondheid en complicaties van onderzoek of behandeling te verminderen, past de bachelor- verpleegkundige primaire, secundaire en tertiaire preventie toe.
	3. Om de gezonde leefstijl bij patiënten en hun familieleden te bevorderen geeft de bachelor- verpleegkundige op basis van een programmatische aanpak informatie, voorlichting en advies aan individuen en groepen.
Regisseur	4. Om de zorg te laten verlopen als een continu integraal proces dat gericht is op het welzijn van de zorgvrager coördineert de bachelor- verpleegkundige de zorg.
	5. Om te zorgen dat de doelen van een preventieprogramma worden gerealiseerd, coördineert de bachelor- verpleegkundige de afgesproken activiteiten.
Ontwerper	6. Om verpleegkundige deskundigheid te waarborgen in een integrale aanpak van zorg, behandeling en voorlichting werk de bachelor- verpleegkundige mee aan de ontwikkeling en vaststelling van nieuwe zorgprogramma's.
	7. Om de zorgverlening op de afdeling zo efficiënt, effectief en goed mogelijk op de afdeling te laten verlopen, levert de bachelor- verpleegkundige een bijdrage aan het tot stand komen van het verpleegbeleid.
	8. Om de kwaliteit van de zorg te bewaken en te waarborgen participeert de bachelor- verpleegkundige in het ontwerpen van kwaliteitszorg op afdelingsniveau.
Coach	9. Om de doelen van het verpleegbeleid en de zorgprogramma's te realiseren kan de bachelor- verpleegkundige andere verpleegkundigen en verzorgenden helpen en steunen bij het uitvoeren van de vastgestelde taken en functies.
	10. Om stagiaires en collega verpleegkundigen en -verzorgenden te steunen in hun professionele identiteit, staat de bachelor- verpleegkundige de collega met raad en daad ter zijde.
Beroeps- beoefenaar	11. Om het beroep van de verpleegkundige te ontwikkelen tot een professie die aansluit bij maatschappelijke ontwikkelingen van de eenentwintigste eeuw, vervult de bachelor- verpleegkundige een actieve rol in de vernieuwing van het beroep en het bevorderen van het beroepsbewustzijn.
	12. Om de kwaliteit van het verpleegkundig beroep op het vereiste peil te houden zodat het kan voldoen aan de maatschappelijke criteria, werkt de bachelor- verpleegkundige actief mee aan de bevordering van de deskundigheid van de beroepsgroep.

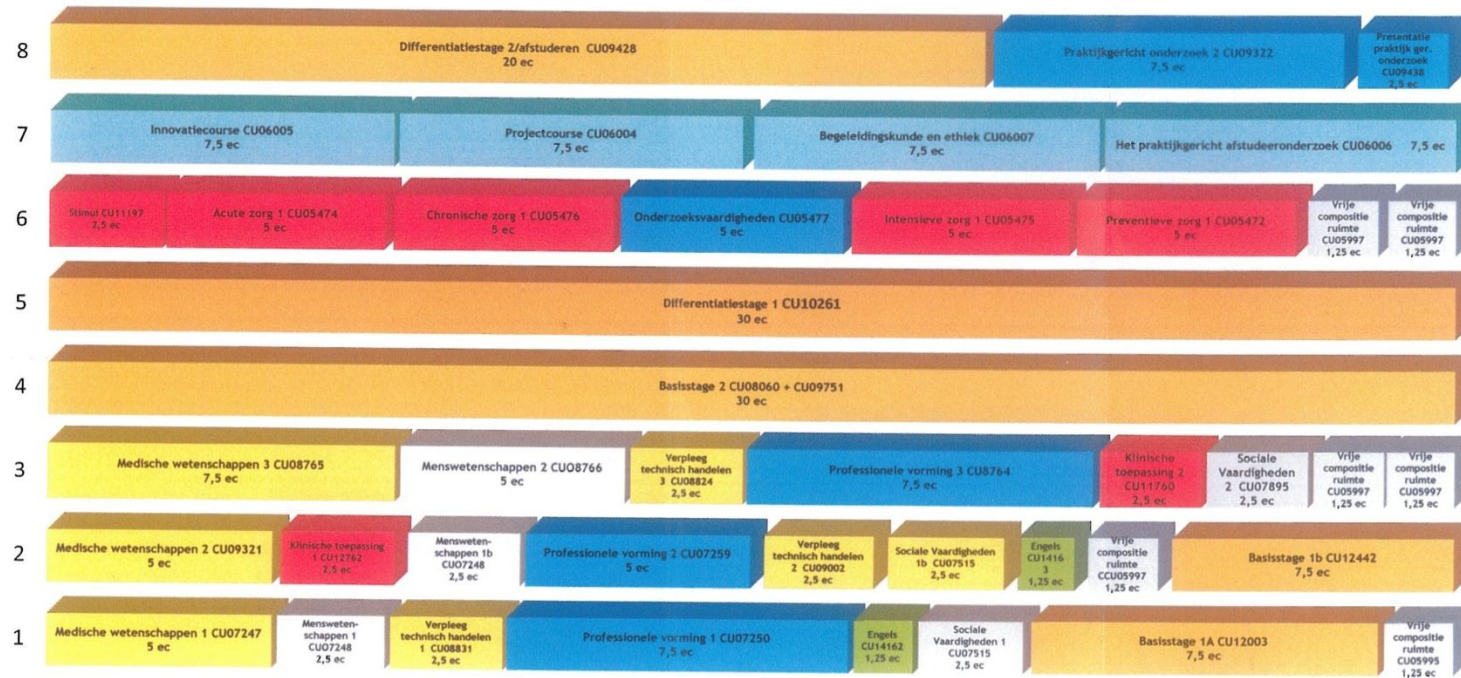
BIJLAGE III

Schematisch overzicht opleidingsprogramma

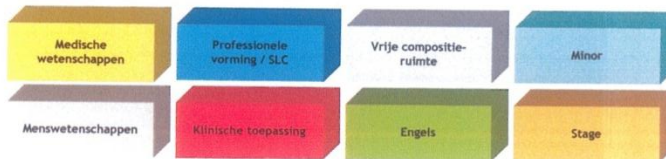
Bachelor Opleiding Verpleegkunde
studiejaar 2012-2013

ACADEMIE
ZORG &
WELZIJN

Legenda

BIJLAGE IV Programma, werkwijze en beslisregels

Bezoekprogramma Visitatie HBO Bachelor Verpleegkunde 14 en 15 november 2013

HZ University of Applied Sciences
Edisonweg 4
4382 NW Vlissingen

Contactpersonen HZ:

- dhr. B.J.J. (Bartjan) Wattel, mob. +31 (0)6 24 822 941
- mw. C.E. (Karin) Minderhoud, mob. +31 (0)6 43 827 800

Samenstelling visitatiepanel:

- De heer drs. R.B. van der Herberg, voorzitter
- De heer drs. G. Broers, secretaris
- De heer drs. A.M. Eliens, lid
- De heer prof. dr. P. Moons, lid
- Mevrouw A.D. Beishuizen, studentlid

Programma donderdag 14 november 2013 (morgen)

Tijdstip	Onderwerp	Deelnemers
09.00 - 09.15 uur	Ontvangst panel en kennismaking	Opleidingsmanagement
09.15 - 10.15 uur	Intern overleg panel	
10.15 - 11.15 uur	Gesprek opleidingsmanagement	Drs. René Ruissen, Academiedirecteur Nicolette de Klerk, Opleidingscoördinator
11.15 - 11.30 uur	Pauze en intern overleg panel	
11.30 - 12.00 uur	Rondleiding	Drs. René Ruissen, Academiedirecteur Nicolette de Klerk, Opleidingscoördinator Ir. Bartjan Wattel, hoofd dienst Onderwijs en Kwaliteit
12.00 - 13.00 uur	Gesprek docenten	Drs. Peter Mortier, menswetenschappen, MBO-HBO-traject Drs. Petra van Namen, stage Kees Nijse, verpleegkunde/ verloskunde, SLC, leerafdeling Iman Padmos Msc, Klinische toepassing, leerafdeling Marit de Pagter, toetsbureau, verpleegkundig practicum, Dignity in care Liesbeth de Winter MPA, Medische wetenschappen Dr. Marjan de Rijke, praktijkgericht onderzoek, kwaliteitsmanagement opleiding, Intensive program Dr. Olaf Timmermans, innovatie & management, Projectonderwijs, Dignity in care
13.00 - 13.45 uur	Lunch	

Bezoekprogramma Visitatie HBO Bachelor Verpleegkunde 14 en 15 november 2013

HZ University of Applied Sciences
Edisonweg 4
4382 NW Vlissingen

Programma donderdag 14 november 2013 (middag)

Tijdstip	Onderwerp	Deelnemers
13.45 - 14.45 uur	Gesprek deexamencommissie en deoltoetscommissie	Dennis Karel M SEN , voorzitter deexamencommissie Brigitte de Bruyckere MBK , voorzitter deoltoetscommissie Drs. Rudi van den Dries , lid deexamencommissie Wilma Scholtens M SEN , lid deoltoetscommissie Evelyne Keljers Msc , lid deoltoetscommissie
14.45 - 15.45 uur	Gesprek studenten	Daphne Stroo , student combi jaar 5 Loes van Asseldonk , student jaar 4, lid studentenoverleg Renée Schakeraat , student jaar 4 Anniek Minderhoud , student jaar 3 Dirk Pieter van Bennekom , student MBO HBO jaar 3 Stefan Dees , student jaar 2 Willemijn Kesteloo , student combi jaar 2, lid opleidingscommissie Lizzy van Tatenhove , student jaar 1
15.45 - 16.00 uur	Pauze en intern overleg	
16.00 - 16.45 uur	Verbinding onderwijs-onderzoek / lectoraat	Dr. Olaf Timmermans , coördinator onderzoek Academie Zorg en Welzijn Kees Bal MSc MBA , kwaliteitszorg onderzoek Dr. Marjan de Rijke , praktijkgericht onderzoek, kwaliteitsmanagement opleiding, Intensive program Ing. Wim Brouwer , lector
16:45 - 17.00 uur	Intern overleg en afsluiting	

Bezoekprogramma Visitatie HBO Bachelor Verpleegkunde 14 en 15 november 2013

HZ University of Applied Sciences
Edisonweg 4
4382 NW Vlissingen

Programma vrijdag 15 november 2013 (morgen)

Tijdstip	Onderwerp	Deelnemers
09.00 – 09.45 uur	Open spreekuur	Panel
09.45 – 10.45 uur	Gesprek werkveld en alumni	dhr. J. Mank (hoofd opleidingen ZorgSaam, beroepsweldcommissie) mw. J. Mollenbrok (SVRZ thuiszorg) mw. M. Schipper (opleidingen Admiraal de Ruyter Ziekenhuis) dhr. A. Schelfhout (Raad van bestuur ZorgSaam) mw. J. Brouwer (alumni) mw. C. Doens (alumni) mw. F. Menu (alumni) mw. N. Broekaart (alumni)
10.45 – 11.00 uur	Pauze en intern overleg panel	
11:00 – 12:00 uur	Bijwonen studentactiviteiten	Presentatie 3 ^e en 4 ^e jaars projecten door studenten. Presentatie Dignity in care
12.00 – 12.45 uur	Eventueel extra gesprek ("pending issues")	N.n.t.b.
12.45 – 13.15 uur	Intern overleg	
13.15 – 13.30 uur	Terugkoppeling	Opleidingsmanagement en docenten
13.30 – 14.15 uur	Lunch en afsluiting	Panel

Werkwijze

Bij de beoordeling van de opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van 22 november 2011. Daarin staan de standaarden vermeld waarop het auditteam zich bij de beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan het vervolgens moet bepalen of de basiskwaliteit van die opleiding als voldoende kan worden beoordeeld.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditteam zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de voltijdvariant Opleiding tot Verpleegkundige.

De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditteam geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geledingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft - ook door eigen waarneming.

Na overleg met de opleiding heeft het auditteam met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditteam heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht heeft gebracht van studenten en medewerkers.

Het oordeel van het auditteam vastgelegd in een conceptrapport werd aan de opleiding voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

Beslisregels

Volgens de NVAO-Beslisregels Accreditatie kan een onderwerp 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' of 'excellent' scores. Hobéon heeft de beslisregels toegepast, zoals deze zijn opgesomd in het 'Beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs, 22 november 2011'.

Wanneer er sprake is van verschillende varianten van een opleiding (bijvoorbeeld: voltijd, deeltijd en duaal), dan moet uit de beoordeling blijken dat voor elke variant de basiskwaliteit is gewaarborgd op grond van de standaarden uit het betreffende beoordelingskader om te komen tot een positief eindoordeel over de opleiding.

Indien een opleiding onder één CROHO-registratie wordt aangeboden op meerdere locaties, kan de opleiding alleen voor accreditatie in aanmerking komen als uit de beoordeling blijkt dat elke locatie voldoet aan de in het betreffende kader genoemde standaarden voor basiskwaliteit.

Beperkte opleidingsbeoordeling

- Het eindoordeel over een opleiding is in elk geval 'onvoldoende' indien standaard 1 of 3 als 'onvoldoende' beoordeeld wordt. Een onvoldoende bij standaard 1 kan niet leiden tot het toekennen van een herstelperiode door de NVAO.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'goed' zijn indien ten minste twee standaarden als 'goed' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.
- Het eindoordeel over een opleiding kan alleen 'excellent' zijn indien ten minste twee standaarden als 'excellent' worden beoordeeld; waaronder in elk geval standaard 3.

BIJLAGE V Lijst geraadpleegde documenten

Lijst geraadpleegde documenten, conform richtlijn van de NVAO

- Kritische reflectie opleiding
- Organigram instelling / Organigram opleiding.
- Domeinspecifiek referentiekader en de eindkwalificaties
- Schematisch programmaoverzicht.
- Inhoudsbeschrijving (op hoofdlijnen) van de programmaonderdelen, met vermelding van
 - eindkwalificaties, leerdoelen, werkvormen, wijze van toetsen, literatuur (verplicht / aanbevolen), betrokken docent(en) en studiepunten.
- Onderwijs- en examenregeling – OER.
- Overzicht van het ingezette personeel
 - naam, functie, omvang aanstelling, graad en deskundigheid
 - differentiatie in graad uitgedrukt in % van het totaal.
- Overzichtslijst van *alle* afstudeerwerkstukken van de laatste twee jaar (of van portfolio's / werkstukken waaruit het door de student bereikte eindniveau kan worden afgeleid).
- Overzicht van de contacten met het werkveld.
- Rapport van de Instellingstoets Kwaliteitszorg.
- Samenvatting en analyse recente evaluatieresultaten en relevante managementinformatie.
- Verslagen overleg in relevante commissies / organen.
- Documentatie over student- en docenttevredenheid.
- Toetsopgaven + beoordelingscriteria en normering (antwoordmodellen) en een representatieve selectie van gemaakte toetsen (presentaties, stageverslagen, assessments, portfolio's e.d.) en beoordelingen.
- Handboeken en overig studiemateriaal.
- Door het panel te bepalen representatieve selectie van 15 afstudeerwerkstukken van de afgelopen twee jaar met beoordelingscriteria en normering. Overzicht van 15 afstudeerwerkstukken op studentnummer:
 1. 00040791
 2. 00045152
 3. 00048541
 4. 00047333
 5. 00045993
 6. 00048646
 7. 00045153
 8. 00040846
 9. 00047284
 10. 00047432
 11. 00041210
 12. 00045682
 13. 00045351
 14. 00039113
 15. 00039113

BIJLAGE VI Overzicht auditteam

Samenstelling, korte functiebeschrijvingen van voorzitter, leden en secretaris.

Leden auditteam

Naam (inclusief titulatuur)	Rol (voorzitter / lid / student-lid / secretaris)	Domeindeskundige (ja / nee)
De heer drs. R.B. van der Herberg	Voorzitter	Nee
De heer drs. A.M. Eliens	Lid	Ja
De heer prof. dr. P. Moons	Lid	Ja
Mevrouw A.D. Beishuizen	Student-lid	Nee

De heer drs. G. Broers	Secretaris	Gecertificeerd 2010
------------------------	------------	---------------------

Korte functiebeschrijvingen leden auditteam

1	De heer drs. R.B. van der Herberg, is partner van Hobéon en heeft ruime ervaring met audits voortgezet en hoger onderwijs, schoolleider van een grote onderwijsorganisatie.
2	De heer drs. A.M. Eliens is als verplegingswetenschapper ruim twintig jaar actief in het onderwijs, onder meer bij de bacheloropleiding Hbo-V en de masteropleiding Advanced Nursing Practice van Hogeschool Inholland. Daarnaast participeert en participeerde hij in vele landelijke commissies, heeft hij een reeks publicaties op zijn naam en gaf hij diverse lezingen over het vakgebied.
3	De heer prof. dr. P. Moons is Advanced Practice Nurse in Congenital Cardiology bij de University Hospitals Leuven (België) en is daarnaast gast professor bij het Heart Centre van het Copenhagen University Hospital (Denemarken). Bovendien is hij Professor in Nursing Science bij het Center for Health Services and Nursing Research aan de Katholieke Universiteit Leuven (België).
4	Mevrouw A.D. Beishuizen, vierdejaars student Hbo-V Fontys Hogeschool.

Op 17 juli 2013 heeft de NVAO goedkeuring gegeven aan de samenstelling van het panel hbo-bacheloropleiding Opleiding tot Verpleegkundige [nr 001928] van HZ University of Applied Sciences.

De door alle teamleden ondertekende onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaringen zijn in het bezit van de NVAO. In deze verklaring verklaren teamleden gedurende tenminste vijf jaar voorafgaand aan de audit geen zakelijke noch persoonlijke binding te hebben gehad met de betrokken instelling -anders dan die in het kader van de werkzaamheden als lid van het auditpanel van het Evaluatiebureau-, die een volstrekt onafhankelijke oordeelvorming ten positieve of ten negatieve zou kunnen beïnvloeden.

Strategische dienstverlener voor kennisintensieve organisaties

Lange Voorhout 14
2514 ED Den Haag

T (070) 30 66 800

F (070) 30 66 870

E info@hobeon.nl

I www.hobeon.nl